

PODMÍNKY PŘECHODU DO OBRANY A JEJÍ ÚLOHA V SOUČASNOSTI

Komplexně formulované teze vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy vyžadují hledat, zkoumat a rozpracovat také zásady přípravy a vedení operací k odrazení nepřátelské agrese.

Vycházíme-li z těchto zásad, pak hlavním druhem operací k odrazení nepřátelské agrese jsou **obránné operace v operačním i strategickém měřítku**, při čemž je třeba připravit a vést obranu tak, aby nepřítel utrpěl porážku již na začátku války, nedopustit jeho vklínění do sestavy našich vojsk a větší ztrátu území.

Nahromadění sil i prostředků již při zahájení války může agresor **dosáhnout** skrytým uvedením ozbrojených sil do plné bojové pohotovosti, provedením mobilizace, utajeným přeskupením vojsk a vytvořením silných útočných uskupení na rozhodujících směrech. K získání převahy již při zahájení agrese má značný význam překvapení, které nelze ani v současných podmínkách i při existenci soudobých prostředků průzkumu zcela vyloučit. **Nepřítel může dosáhnout určitého překvapení stanovením nejvhodnější doby zahájení agrese, utajením příprav a neočekávaným způsobem jejího zahájení, formou vedení bojové činnosti, hromadným použitím nových zbraní a zbraňových systémů, volbou prostoru a směru soustředění hlavního úsilí.**

Možnost zahájení agrese po období příprav ozbrojených sil nepřítele nebo překvapivým napadením vyžaduje, aby v závislosti na vývoji situace byly včas v pohotovosti potřebné síly a prostředky k jejímu odrazení. To samozřejmě má vysoké nároky na připravenost a pohotovost orgánů velení i vojsk.

Je zcela logické, že **není možné mít v trvalé pohotovosti na plných počtech všechny síly a prostředky k odrazení nepřátelské agrese**. Je třeba hledat a realizovat účinná opatření, která umožní utajit uvádění ozbrojených sil do vyšších stupňů bojové pohotovosti, zámysl odrazení agrese, způsob použití sil i prostředků a chránit místa velení a vojska proti nepřátelskému průzkumu i úderům konvenčními a vysoce přesnými zbraněmi.

Možný způsob a rozsah zahájení nepřátelské agrese má vysoké požadavky na přípravu k jejímu odrazení přechodem vojsk do obrany, přípravou a úspěšným vedením obranné operace. Jde zejména o:

- udržování ve stále bojové pohotovosti nutných sil a prostředků k ničení nepřá-

telských objektů prvního pořadí, pohotovostních prostředků jaderného napadení, odražení nepřátelských vzdušných úderů při zahájení agrese, zmaření nebo zabránění překvapivému proniknutí nepřítele do hloubky našeho státního území,

- vytvoření potřebných sil k odražení nepřátelské agrese obrannou operací a podmínek pro zasazení druhých sledů a záloh k aktivní činnosti, kterou způsobit nepříteli zdrcující porážku,

- zabezpečení nutného předpokladu pro operační rozvinutí hlavních sil,

- vyčlenění sil a prostředků v hloubce, schopných v krátké době ničit nepřátelské vzdušné výsadky, diverzní skupiny, aeromobilní vojska nepřítele, zabránit zavázání hlavních sil druhých sledů do boje s těmito vojsky,

- vytvoření zásob potřebného materiálu k zabezpečení úspěšné i dlouhodobé vedené obranné operace i následné činnosti,

- zabezpečení a udržování rozvinutého komunikačního systému pro manévry vojsky a týlem,

- zajištění a udržování systému spojení i pevného velení.

Jak vyplývá z vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy, nikoho nechceme napadnout, budeme se bránit proti agresi nepřítele, ale to neznamená, že povedeme jen obrannou operaci. **Aktivní obranná operace nám musí vytvořit podmínky pro přechod do protiútočné činnosti a posléze i do všeobecného útoku.**

Z tohoto hlediska je zapotřebí se také dívat na podmínky přechodu frontu (armády) do obrany, které nelze, podle mého názoru, celkově předpokládat na začátku války při odražení agrese a přípravě obranných operací.

Nezbytnost přechodu frontu (armády) do obrany je vždy způsobena konkrétní situací, která vznikne na tom či onom strategickém (operačním) směru před zahájením válečné činnosti, na jejím počátku nebo v jejím průběhu.

Soudím, že obranu je nutné chápat tak, že bude vedena jak k odražení agrese nepřítele, překrytí nebo udržení území, ušetření vojsk, sil a prostředků na vedlejších (druhořadých) směrech, tak i k vytvoření potřebné převahy na hlavních směrech v průběhu války.

Do obrany bude front (armáda) přecházet v souladu se zámyslem strategické (frontové) operace a vzniklou situací.

K odražení nepřátelské agrese může front (armáda) přecházet do obrany **předem** v souladu s přijatým zámyslem, plánem obranné operace nebo i **pod údery nepřítele**. V období ohrožení nebo na začátku války může front (armáda) přejít do obrany k odražení připravované nebo již zahájené agrese nepřítele, k zabezpečení rozvinutí vojsk na kontinentálním válčišti. Přechod do obrany pod údery nepřítele bude nejnepříznivější variantou, se kterou však je nutné počítat a kterou nelze úplně vyloučit. Za těchto podmínek je zapotřebí v krátkých lhůtách zaujmout a opevnit výhodné operační čáry, vytvořit obranné uskupení vojsk, ženijně vybudovat terén se současným palebným (jaderným) ničením nepřítele a budou-li použity jaderné zbraně uskutečněním opatření k odstranění následků po jaderných úderech a obnovením bojeschopnosti vojsk.

Základem předem připravované obrany je rozvinutý systém jaderného, palebného ničení nepřítele a hluboce členěná pásma a postavení.

Vzhledem k tomu, že po odražení agrese mohou vojska přejít do protiútočné a útočné činnosti a nepřítel bude přijímat opatření k jejich **zastavení a ničení**, může

přecházet front (armáda) do obrany i v **průběhu útočné operace** k odrazení připravovaného nebo již zahájeného útoku (protiútoku) nepřítele, při nepříznivém výsledku střetného sražení, kdy se nepřítelem podaří přisunout nové zálohy, vytvořit silná protiúderná uskupení a změnit poměr sil ve svůj prospěch. V takovém případě nemusí pokračování v útoku silami frontu (armády), které jsou k dispozici, zaručovat úspěch a je možné, že pro vojska frontu (armády) vznikne nevýhodná operačně strategická nebo operační situace. Tento stav se může vytvořit v průběhu vedení útočné operace v hloubce území nepřítele výjimečně, ale myslím, že je účelné s ním počítat.

Přechod frontu (armády) do obrany je dále možný v průběhu útočné operace nebo při jejím dokončování, kdy bude nutné **přikrýt ohrožený bok** strategického (operačně strategického) uskupení útočících vojsk na válčišti, k opevnění a udržení ovládnutých čar, k odrazení úderů nepřátelských vojsk, která se snaží vyjít z obklíčení nebo k odrazení uskupení nepřítele, jenž vede úder na pomoc obklíčenému uskupení.

Přechod frontu, jeho části nebo armády do obrany může být vyzván i **vojensko-politickými důvody**, kdy buď na začátku války nebo v jejím průběhu v hloubce nepřátelského území se projeví nutnost přikrýt důležité směry na státní hranici s některým státem, např. s Rakouskem, přes jehož území by mohl nepřítel uskutečnit úder proti našim vojskům.

Při organizaci obrany v **průběhu bojové činnosti**, zvláště pod úder útočícího nepřítele, je připravován především systém palebného (jaderného) ničení, zátarasů, manévr silami a prostředky a jsou připravována obranná pásma a postavení na směrech pravděpodobného nebo již zahájeného útoku (protiútoku) nepřítele.

V minulé válce měla velký význam **obrana předmostí**, ovládnutých v konečném období útočných operací na velkých vodních překážkách, jako např. na řece Visle v prostoru Sandoměře (Žitomíru) 13. armádou 1. ukrajinského frontu, na řece Odře v prostoru Kostromi 5. údernou a 8. gardovou armádou 1. běloruského frontu apod. Tato předmostí byla výchozími prostory k vedení dalších útočných operací. I v soudobých podmínkách je jejich obrana na velkých řekách aktuální a důležitá. Je však třeba počítat s tím, že v **podmínkách použití jaderných a vysoce přesných zbraní** bude nutné předmostí obsazená v závěru útoku rozšířit na takový prostor, který by v zájmu ochrany před nepřátelskými jadernými údery zabezpečil nezbytné rozptýlení úderných uskupení vojsk armády nebo frontu, vytvářených k vedení další útočné operace a tento prostor bránit pevně vybudovanou obranou.

Do obrany v **průběhu útočné operace** může front (armáda) přecházet i za situace, kdy další pokračování v útoku **není možné nebo není účelné**. Taková situace může nastat tehdy, jestliže vojska utrpí ztráty, jejich bojeschopnost bude snížena nebo narušena a úspěch dalšího útoku by nebyl zabezpečen v důsledku nemožnosti vytvořit potřebnou převahu sil nad nepřítelem.

Obrana je možná také za podmínek, kdy bude **poměr sil vyrovnán** nebo i v případech, kdy vlastní vojska budou mít **převahu** nad nepřítelem, ale kdy se zamýšlí způsobit nepříteli rozhodující ztráty obrannou operací a teprve po zeslabení a vyčerpání nepřítele přejít do útoku k dokončení zničení jeho uskupení.

Tyto podmínky svědčí o tom, že front (armáda) může zaujmout obranu **předem buď mimo dotyk s nepřítelem nebo mimo dotyk s jeho hlavním uskupením**. Obrana

bude připravována a zaujímana i v **přímém dotyku s nepřítelem**, pod jeho tlakem i údery a ve velmi krátkých lhůtách. Přitom na různých směrech nemusí být obrana zaujímana současně.

Vzhledem k tomu, že jsou některé různé názory na úlohu obrany v současných podmínkách, chci poukázat na to, že tato úloha v soudobých operacích je dána především jejím vzájemným vztahem k útoku a jejími možnostmi i podmínkami, za kterých vzniká.

V zásadě je určována tím, že obranu vojska zaujímají zpravidla za podmínek nevýhodných pro útok, kromě obranné operace k odražení nepřátelské agrese, kdy přecházíme do obrany z důvodů známých zásad obranného charakteru vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy, v podmínkách kdy iniciativu získal nepřítel, který má současně i převahu na vybraných směrech.

Za těchto podmínek je obrana nejúčelnějším způsobem využití sil a prostředků. Umožňuje vedením úderů jadernými nebo pouze konvenčními zbraněmi a obrannou bojovou činností vojsk vyrovnat bojové možnosti s nepřítelem a vyloučit nebo omezit vliv okolností a faktorů, které agresor využil k získání převahy. V dalším obrana umožňuje získat iniciativu, vytvořit podmínky k dosažení převahy nad nepřítelem a k jejímu využití přechodem do protiútočné a útočné činnosti dokončit jeho zničení.

Úloha obrany v operačním i strategickém měřítku bude spočívat ve zmaření nebo odražení či zastavení útoku strategického (operačního) uskupení na válčisti, strategickém (operačním) směru. Způsobit nepříteli ztráty, oslabit ho a vyčerpat, získat čas i iniciativu a vytvořit výhodné podmínky pro přechod do protiútočného a útočného.

Úlohu obrany **vyjadřujeme** v obecném cíli obranné operace, který bude většinou spočívat ve zmaření nebo odražení útoku uskupení nepřítele na daném směru (směrech) zpravidla v součinnosti se sousedy, způsobení ztrát útočnickovi, v oslabení a vyčerpání jeho sil, udržení důležitých prostorů, získání iniciativy a pro soustředění nových sil i prostředků a vytvoření výhodných podmínek pro přechod do útoku (protiútočného).

Je však třeba si uvědomit, že obrana nevede ke konečnému zničení nepřítele a celkovému vítězství. Z tohoto důvodu, byť budou v počátečním období války hlavní obranné operace, **zůstává obrana dočasným druhem bojové činnosti**. Je však nutné vidět, že obrana nemusí být krátkodobá, proto je třeba k této činnosti velitele, štáby a vojska připravovat a intenzivně ji procvičovat.